

ГАРМОНІЯ ПРЫГАЖОСЦІ І КРАСЫ Ё ПАЭЗІІ М. БАГДАНОВІЧА: З НАЗІРАННЯЎ НАД ЭПІТЭТАМ

У паэтыцы Максіма Багдановіча пераважаюць эмацыянальна-пластычныя вобразы, якія раскрываюцца ў жывапісных сюжэтах і эмацыянальна-экспрэсіўных матывах. У большасці вершаў паэта дамінуюць рэальныя карціны прыроды, грамадскага быцця і вонкавага свету.

Цыкл “У зачарованым царстве” поўніцца вобразамі прыроды, таемнасцю старажытнай гісторыі. Так, у вершы “Чуеш гул? – Гэта сумны, маркотны лясун...” М. Багдановіч характарызуе лесуна як “сумную і маркотную” істоту. Гэтыя эпітэты дапамагаюць стварыць міфалагічны вобраз, выявіць адносіны да яго: ... Маркотны лясун // Пачынае няголасна граць: // Пад рукамі яго, навяваючы сум, // Быццам тысячы крэпка нацягнутых струн, // Танкаствольныя сосны звіняць. [1, с. 52].

Гэтыя “танкаствольныя” сосны, якія як “нацягнутыя струны” звіняць, дапамагаюць уявіць і настрой прыроды, і ўспомніць край казачнага маленства.

У нацыянальнай міфалогіі Багдановіч не шукае экзотыкі, а падкрэслівае, што “сілавусы, згорблены” дрэмліць вадзянік – усюды маркота і паныласць, “усё навокала ён адвечным спіць” [1, с. 55]. У гэтым сваім вершы “Вадзянік” аўтар падкрэслівае, што тут, сярод заповітнай прыроды знаходзіцца духоўная існасць Беларусі, якая ў хуткім часе абудзіцца ад гэтага вечнага сну.

“Зачарованае царства” ў Багдановіча – гэта царства светлай прыроды, радасці пачуцця. У гэты цыкл уключаны такія шэдэўры як “Добрай ночы, зара зараніца”, “Зімой”, “Цёплы вечар, ціхі вечар, свежы стог”, “Па-над белым пухам вішняў”, “Перад паводкай” і інш. Аўтара захапляе гармонія прыгажосці і красы ў прыродзе, яго душа спачувае і поўніцца надзеяй: Цёплы вечар, ціхі вечар, свежы стог. // Улажылі спаць мяне вы на зямлі. [1, с. 62]. Паясняльныя эпітэты *цёплы, ціхі, свежы* характарызуюць не толькі прыкмету прадмета, а падкрэсліваюць, што гэта не проста прыкмета, а яшчэ і самая характэрная і неад’емная ад прадмета істота.

Лірыка Максіма Багдановіча – гэта яго ўласныя перажыванні, расказ аб самім сабе, аб яго поглядах на жыццё. Паэт ніколі не быў раўнадушны да дэталей і падрабязнасцей і ў гэтым, відаць, і заключана чарадзейнасць яго паэтычнага майстэрства.

Наколькі глыбока беларускі класік адчуваў красу прыроды, сведчыць яго верш “Перад паводкай”: Праясняецца пагода, // Бо вярнулася вясна. // Ёсць чакае, што прырода // Ўстрапянецца ада сна... // Снег размоклы ў час

адлігі // Змые з луга без сляда. // Дык разліўся жа раздольна // Ё чыстым полі і гаю // І красой паводкі вольнай // Душу выпрастай маю! [1, с. 73]. М. Багдановіч у гэтым творы выкарыстоўвае фальклорны маляўнічы эпітэт *чысты*, каб падкрэсліць значнасць прыгажосці прыроды ў ідэальным чалавечым жыцці.

У вершы “Зімовая дарога” надоўга застаюцца ў памяці яркія эпітэты, якімі паэт малюе зімовы вечар: ... Ёюцца змейкай серабрыстай дарожкі, // Брызгі золата ў небе блішчаць, // І маркотныя месяца рожкі // Праз маркотную мглу зіхацяць. // Pole нікне ў срэбным тумане, // Снег блішчыць, як халодная сталь, // І лятуць мае лёгкія сані, // Унашуся я ў сінюю даль. . [1, с. 71]. У беларускім песенным фальклоры эпітэты залаты, *белы*, *срэбны*, *сіні* заўсёды карысталіся асаблівай увагай і любоўю. Так, прыкмета *залаты* заўсёды ўяўлялася ідэальнай – самай прыгожай і самай каштоўнай, і таму, найбольш задавальняла мэту фальклорнай тыпізацыі. Традыцыйным з’яўляецца народна-песенны эпітэт *сіні*. *Сіні* нясе сімвалічнае значэнне холаду і разам з тым – спакою.

М. Багдановіч у творы “Зімой” адухаўляе зімовы краявід: ... Як мары, белыя бярозы // Пад сінявой начной сцяць. // У небе зоркі ад марозу, // Пахаладзеўшыя дрыжаць. [1, с. 72]. Эпітэт *белы*, *срэбны* па значэнні не ўступаюць *залатому* і выконваюць тую ж самую функцыю – “працуюць” на ідэалізацыю вобразу. У славянскай культуры *белы* – сімвал чыстатлівасці, гармоніі, міру, духоўнай чысціні. У паэзіі М. Багдановіча ён мае шмат значэнняў і ўжываецца ў мноствах адценняў – ад проста белых, светлых тонаў да ясных, іскрыстых, бліскучых, серабрыстых, прамяністых фарбаў. Кожны раз выбар гэтай каляровай палітры залежыць і абумоўлены эмоцыямі аўтара ў дадзены момант.

Максім Багдановіч узбагаціў беларускую паэзію выдатнымі эстэтычнымі здабыткамі. Паэта хвалявалі пытанні ўвасаблення вышэйшага ідэалу красы ў чалавеку, таму і імкнуўся ў сваёй творчасці паказаць усю паўнату быцця ў яго шматграннасці.

Літаратура

1. Багдановіч, М. Поўны збор твораў: У 3 т. / 1-е выд. – Мінск: Навука і тэхніка, 1992. – Т. 1: Вершы, паэмы, пераклады, чырnavыя накіды. – 752 с.
2. Гілевіч, Н. Паэтыка беларускай народнай лірыкі. – Мінск: Вышэйшая школа, 1975. – 288с.